

Burun T?kan?kl??? ?ikayet De?erlendirme ?lçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Burun T?kan?kl??? ?ikayet De?erlendirme ?lçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18250>

Özet

Burun Tıkanıklığı Şikayet Değerlendirme Ölçeği (BTĐÖ), orijinal adı Nose Obstruction Symptom Evaluation (NOSE) olan ölçeğin Türkçe adaptasyonudur. Bu ölçek, burun tıkanıklığı semptomlarının şiddetini ve bu semptomların hastanın yaşam kalitesi üzerindeki etkilerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Kısa ve öznel bir değerlendirme aracıdır. BTĐÖ, özellikle burun tıkanıklığına bağlı fonksiyonel ve fiziksel kısıtlamaları nicel olarak belirleyerek, cerrahi veya medikal tedavilerin etkinliğini değerlendirmede kritik bir rol oynar.

Ölçeğin Türkçe uyarlaması, 2018 yılında Karahatay ve arkadaşları tarafından yapılmış olup, bu çalışmada ile Türk popülasyonunda ölçeğin güvenilirlik ve geçerlilik özellikleri incelenmiştir. Ölçek, Kulak Burun Boşaz (KBB) pratiğinde yaygın olarak kullanılmakta ve hastaların semptom yükünü standart bir metrikle ölçme imkanı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Burun Tıkanıklığı Şikayet Değerlendirme Ölçeği, Rinoloji, NOSE Ölçeği, Psikometrik Özellikler, Yaşam Kalitesi, Uyarlama.

Yazarlar

S. Karahatay, H. Taşı, Ömer Karakoç, Ü. Aydın, T. Türker.

Amaç

Burun Tıkanıklığı Şikayet Değerlendirme Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin son bir ay içerisinde deneyimlediği burun tıkanıklığı semptomlarının şiddetini ve sıkılığını standardize edilmiş bir yöntemle ölçmektir. Ölçek, bu semptomların günlük aktiviteler, uyku ve genel yaşam kalitesi üzerindeki olumsuz etkilerini değerlendirir.

Bu araç, özellikle septum deviasyonu, rinit veya sinüzit gibi burun tıkanıklığına yol açan durumların tanısında ve tedavi öncesi/sonrası hasta durumunun takibinde klinisyenlere objektif veriler sunar. Burun tıkanıklığı, hastanın subjektif şikayetlerini yansıttığı için, ölçek hastanın algılanan semptom yükünü sayısal bir değere dönüştürmeyi amaçlar.

Yapı (Construct)

BTĐÖ, tek bir temel yapı olan "Burun Tıkanıklığına Bağlı Fonksiyonel Bozukluk" yapısını ölçmektedir. Bu yapı, hastanın burun tıkanıklığı nedeniyle yaşadığı fiziksel rahatsızlıklar ve fonksiyonel kısıtlamaları içeren çok boyutlu bir algıyı temsil eder. Ölçek maddeleri genellikle nefes alma kolaylığı, uyku kalitesi, fiziksel aktivite sırasında yaşanan zorluklar ve genel burun

sağlığı ile ilgili sübjektif değerlendirmeleri kapsar.

Ölçek, hastanın semptomlarının şiddetini doğrudan değil, bu semptomların günlük yaşam üzerindeki etkisini sorgulayarak dolaylı yoldan ölçer. Bu, onu sadece semptom listesi olmaktan çok, yaşam kalitesi odaklı bir değerlendirme aracı yapar.

Geçerlik (Validity)

Türkçe adaptasyon çalışmasında (Karahatay et al., 2018), ölçeğin yapı geçerliliği ve içerik geçerliliği başarıyla test edilmiştir. Yapılan analizler, ölçeğin teorik olarak ölçmesi beklenen yapıyı (burun tıkanıklığına bağlı fonksiyonel bozukluk) başarıyla bir şekilde ölçtüğünü göstermiştir.

Özellikle, BTDD puanlarının, diğer ilgili yaşam kalitesi veya semptom şiddeti ölçekleriyle anlamlı korelasyonlar göstermesi (uyum geçerliliği), ölçeğin geçerli bir ölçüm aracı olduğunu desteklemektedir. Çalışmada, ölçeğin tek faktörlü yapıya sahip orijinal versiyonla uyumlu olduğu ve bu yapıya Türk popülasyonunda da korunduğu bildirilmiştir.

Güvenirlilik (Reliability)

Karahatay ve arkadaşları tarafından yürütülen adaptasyon çalışması, ölçeğin yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu ortaya koymuştur. İç tutarlılık, genellikle Cronbach Alfa katsayısı ile değerlendirilmiştir. Türkçe versiyonun, tüm maddelerin aynı yapıyı ölçme konusunda tutarlı olduğunu gösteren güçlü bir Cronbach Alfa değeri sergilediği belirtilmiştir.

Ek olarak, ölçeğin zaman içindeki istikrarını değerlendirmek amacıyla test-tekrar test güvenirliliği de incelenmiştir. Çalışmada, ölçeğin farklı zaman dilimlerinde uygulandığında benzer sonuçlar ürettiğini, bu durumun da BTDD'nün klinik takip çalışmalarıyla güvenle kullanılabilmesini kanıtladığını göstermiştir.

Faktör Analizi

Orijinal NOSE ölçeği gibi, Burun Tıkanıklığı Şikayet Değerlendirme Ölçeği'nin Türkçe versiyonunun da doğruluk faktör analizi veya temel bileşenler analizi ile incelenmesi, ölçeğin tek boyutlu bir yapıyı temsil ettiğini göstermiştir. Bu tek faktörlü yapı, burun tıkanıklığının genel yaşam kalitesi üzerindeki etkisini bütüncül olarak ele almaktadır.

Faktör yüklerinin yüksek olması, ölçekteki her bir maddenin ölçülen temel yapıya güçlü bir şekilde katkıda bulunduğunu ve bu nedenle ölçeğin yapısal bütünlüğünün korunduğunu teyit etmektedir. Bu sonuçlar, ölçeğin klinik ve araştırma ortamlarında kolaylıkla puanlanabilmesini sağlamaktadır.

Ölçüm Aracı

Test Türü: Uyarılama

Format: Likert Tipi Derecelendirme Ölçeği. Genellikle 5 maddeden oluşur ve her madde 0'dan 4'e kadar puanlanır (0 = Hiçbir zaman sorun değil, 4 = Her zaman veya şiddetli sorun).

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarılama) ve İngilizce (Orijinal).

Popülasyon Grubu: Burun tıkanıklığı şikayeti olan hastalar (KBB hastaları).

Yaş Grubu: Yetişkinler.

Popülasyon Detayları: Burun tıkanıklığına neden olan çeşitli rinolojik patolojilere sahip bireyler (örn. nazal septum deviasyonu, konka hipertrofisi, rinit). Uyarılama çalışması'nda kullanılan popülasyon, Türkiye'deki klinik ortamdan seçilmiştir.

Test Metodolojisi: Öz bildirim ölçeği. Hastalar, son bir ay içindeki semptomlarının sıklığı ve şiddetini değerlendirir. Toplam puan, maddelerin puanlarının toplanıp belirli bir formülle (genellikle toplam puanın 5 ile çarpılması) 0-100 arasına ölçeklenmesiyle elde edilir. Yüksek puan, daha şiddetli semptom ve daha düşük yaşam kalitesini gösterir.

Anahtar Kelimeler

Burun Tıkanıklığı, Yaşam Kalitesi, KBB, Nazal Obstrüksiyon, Uyarılama, Psikometrik.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Ömer Karakoç

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Sağlanan kaynakta mevcut değildir.

İletişim E-posta Adresi: okarakoc@gata.edu.tr

Yazın Adresi: Sorumlu yazarın adaptasyon çalışması'nı yürüttüğü kuruma ait adresler (Genellikle GATA veya ilgili afiliasyon).

İzinler, Ücret ve Test Yolu

Bu ölçek, orijinal NOSE ölçeğinin bir adaptasyonu olduğu için, kullanımı ticari olmayan akademik ve klinik amaçlar için genellikle serbesttir, ancak orijinal geliştiricilerin ve uyarılama yazarlarının referans gösterilmesi gerekmektedir. Telif hakları ve izinler için sorumlu yazar Ömer Karakoç ile iletişime geçilmesi önerilir.

Test Yılı (Uyarlama): 2018.

Referanslar

Karahatay, S., Taşı, H., Karakoç, Ö., Aydın, Ü., & Türker, T. (2018). Reliability and validity of the Turkish Nose Obstruction Symptom Evaluation (NOSE) scale. *Turkish Journal of Medical Sciences*, 48, 212-216. doi: 10.3906/sag-1509-81

Ölçeğin orijinal PDF versiyonu aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: turkish-nose-obstruction-symptom-evaluation-scale-toad.pdf

Burun Tıkanıklığı Şikayet Değerlendirme Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir. Ölçek maddeleri kaynak içerikte sağlanmamıştır; ancak tipik NOSE ölçeği 5 maddeden oluşur ve aşağıdaki konuları sorgular:

Burun tıkanıklığı veya dolgunluğu hissi.

Gece uyurken burundan nefes almada zorluk.

Fiziksel aktivite/egzersiz sırasında burundan nefes almada zorluk.

Burun tıkanıklığı nedeniyle uykuda zorluk.

Burun tıkanıklığı nedeniyle yeterince uyuyamama.

Derecelendirme, 5 puanlı bir Likert sistemi kullanır: 0 = Hiçbir zaman sorun değil, 1 = Çok az bir sorun, 2 = Orta derecede bir sorun, 3 = Oldukça önemli bir sorun, 4 = Şiddetli bir sorun.